

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

ЛЬВІВ - 2023

УДК 37.041:811

ББК 81.2р.

А 43

*Рекомендовано Вченою радою факультету № 2 ІПФПНП ЛьвДУВС
(протокол № 7 від 13.12.2023)*

Рецензенти:

Оленюк О.В., доцент кафедри англійської філології факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка кандидат філологічних наук, доцент

Андрусішин Р.М., заступник декана факультету №2 ІПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

А 43 Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: Л.І. Кузьо. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 131 с.

У збірнику акцентовано увагу на методичних аспектах, спрямованих на розвиток мовної культури як стратегічного засобу забезпечення лінгвістичної безпеки держави; формуванні іншомовної компетентності правоохоронців України, враховуючи сучасні виклики та потреби; міжкультурній іншомовній компетентності загалом, що стає ключовою у навчальному процесі. Увага приділена організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти, використанню інноваційних форм та методів навчання мов. Досліджено використання онлайн-навчання як альтернативної форми традиційного навчання, його переваги та виклики. Окремі дослідження присвячені викликам та можливостям, які виникають у зв'язку із сучасними умовами навчання мов, зокрема у мультикультурному аспекті, підкреслюючи важливість розуміння різноманітності культур у процесі вивчення та використання мов.

**УДК 37.041:811
ББК 81.2р.**

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2023

Ірина СКОВРОНСЬКА

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ОСНОВНІ ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ НАУКОВОГО ГУРТКА ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ

Анотація. Пошукові методи самостійних досліджень є найбільш результативними в процесі навчання і здійснення самостійної пізнавальної наукової діяльності здобувачів. Найпершим допоміжним етапом у систематизації дослідницьких умінь здобувачів вищої освіти іноземними мовами є науковий гурток іноземними мовами.

Для того, щоб суспільство розвивалося, необхідно забезпечити йому статус суспільства, що навчається. Система освіти у країні повинна бути зорієнтована на те, щоби дати здобувачеві вищої освіти ту сукупність інформації, якою він послуговуватиметься впродовж усієї професійної діяльності, а саме: глибокі знання у поєднанні з відпрацьованою системою навичок інтелектуально-креативної діяльності. Незважаючи на війну, яка вже понад півтора року триває в Україні, розвиток нашої держави повинен також визначатися у загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності загальної світової культури.

На наш погляд методи, які опираються на самостійну пізнавальну наукову діяльність, пошукові методи самостійних наукових досліджень є найбільш результативними. До певної міри найпершим допоміжним щаблем у систематизації дослідницьких умінь студентів стають наукові гуртки. У цьому сенсі науковий гурток іноземними мовами не є виключенням. Сьогодні виникає необхідність володіння хоча б однією іноземною мовою, особливо англійською. На користь свідчать такі факти: світова мережа Інтернету послуговується власне цією мовою, близько 90 відсотків кореспонденції виходить також англійською, найвідоміші телекомпанії світу передають новини англійською тощо.

***Ключові слова:** система вищої освіти, європейська інтеграція, наукова робота студентів, пізнавальна діяльність, науковий гурток, творчі властивості.*

Abstract. Searching methods of independent scientific research are the most effective in students' training and independent cognitive scientific activity process. The activity of the scientific clubs of foreign languages is the first auxiliary stage in the first stage in the systematization of students' research skills.

In order for society to develop, it is necessary to provide it with the status of a learning society. The education system in the country should be oriented to give the student of higher education the set of information that he will use throughout his professional activity, namely: in-depth knowledge combined with a proven system of intellectual and creative skills. Despite the guilt that has been going on in Ukraine for more than a year and a half, the development of our state should also be determined in the general context of European integration with an orientation to the fundamental values of the general world culture.

In our opinion, methods based on independent cognitive scientific activity, search methods of independent scientific research are the most effective. To some extent, scientific circles are the first auxiliary step in the systematization of students' research skills. In this sense, the scientific circle in foreign languages is not an exception. Today there is a need to master at least one foreign language, especially English. The following facts testify in favor: the world Internet network is actually used in this language, about 90 percent of correspondence is also in English, the most famous television companies in the world broadcast news in English, etc.

***Keywords:** system of higher education, European integration, scientific work of students, cognitive activity, scientific circle, creative properties.*

Вступ. Вагомим і значним компонентом у складному процесі набуття знань, формуванні високоосвіченої особистості є самостійна робота здобувачів вищої освіти і як її складова – наукова робота. Успішне виконання здобувачами наукової діяльності може відбутися при додержанні таких умов:

- активна участь здобувачів вищої освіти у науковій роботі протягом усього періоду навчання (в умовах війни – це може бути онлайн та офлайн робота);
- поступове ускладнення завдань з орієнтацією здобувача вищої освіти за напрямом його спеціальності;
- тісний зв'язок наукової роботи з навчальною і науковою діяльністю кафедри [1, с. 59-60].

Виклад основного матеріалу. Робота студентів і курсантів у науковому гуртку відбувається під керівництвом і контролем науково-педагогічних працівників. Проблеми, які повинен допомогти вирішувати викладач у процесі наукової діяльності здобувачів, мають декілька етапів:

Перший етап - визначення тематики та змісту науково-пошукової роботи.

Надзвичайно важливим для підготовки наукової роботи курсантів і студентів є добір загальної тематики і напрямку дослідження. Вони обов'язково повинні бути пов'язані з актуальними проблемами і фахом курсантів і студентів. Дібраний науковий матеріал повинен відповідати усім найвищим критеріям у плані змісту, пізнавальної і наукової цінності. Водночас тематика і зміст літератури повинні відповідати інтересам курсантів і студентів, привернути їх увагу до обговорення проблеми, сприяти збагаченню досвіду, розширенню світогляду. У процесі роботи наукового гуртка студенти і курсанти вчаться порівнювати отриману інформацію, аналізувати її, висувати гіпотези і шукати шляхи їх вирішення.

Другий етап - уміння реферувати наукову літературу іноземними мовами.

Реферат – це короткий усний або письмовий виклад наукової праці, результатів наукового дослідження, змісту книги тощо. Реферативний переклад – це вибіркового переклад основних, заздалегідь відібраних, частин оригінальної неадаптованої літератури, що становлять логічно пов'язаний текст [2, с. 900]. Як правило, реферативний переклад коротший від оригіналу.

Робота над реферативним перекладом містить такі складові:

1. Попереднє знайомство з оригіналом, переклад спеціальної літератури для ознайомлення з даною галуззю і термінологією.

2. Розмітка тексту за допомогою квадратних дужок для визначення його основних і другорядних частин, а також повторень.

3. Читання залишених місць і усунення можливих диспропорцій і логічних непослідовностей.

4. Повний письмовий переклад частини оригіналу, що виділена як основна. Вона повинна являти собою зв'язний текст, побудований за тим самим планом, що й оригінал [3, с. 19-20].

Відомо, що навички професійного мовлення можна розвивати лише в процесі говоріння на професійну тему, тому питання організації цього процесу має важливе значення і під час занять наукового гуртка іноземними мовами. Одним з видів роботи, який сприяє виникненню зацікавленості курсантів і студентів до пропонованої наукової тематики, а також розвиток творчих якостей і здібностей майбутніх науковців є дискусія. Вона може застосовуватись як заключний етап роботи з конкретним реферативним матеріалом, після оволодіння відповідним словниковим і термінологічним запасом, засвоєння граматичних моделей та інтерпретації тексту. Дискусія є певним підсумком всієї попередньої роботи з науковим матеріалом, а також виведенням його в активне професійне мовлення. Цей спільний творчий процес є стимулюючим фактором, який викликає пошук в аудиторії, спонукає до мислення, вчить умінню висловлювати свою точку зору, давати оцінку певним соціальним та науковим явищам і поняттям, вдосконалювати знання іноземної мови, навички професійного мовлення, а також розширювати власний світогляд.

Третій етап - анотування наукової літератури іноземними мовами. Слово *анотація* походить від латинського *annotatio* – зауваження, коротка характеристика книги, рукопису або статті, їх ідейно-політичне спрямування, зміст, призначення, цінності [4, с. 46]. Анотація може бути описовою або рекомендаційною, загальною або спеціалізованою. Ановані рекомендаційні покажчики покликані допомогти читачеві зорієнтуватися у виборі літератури. Анотація, як короткий зміст роботи, також подає відомості про автора. Зазвичай анотація розміщується на звороті титульної сторінки, у видавничих проспектах, журналах, бібліографічних

показчиках тощо. Її подають двома мовами. Обов'язковою вимогою є вказання ключових слів і виразів, які використовуються автором у статті як опорні і основні.

Четвертий етап - укладення бібліографії та бібліографічного апарату.

Бібліографія (грецьк. Biblio - книжка) – галузь знання про книгу, що розробляє методи опису творів друку, складання її показників і оглядових видань для наукового і практичного використання, а також з виховною метою [4, с. 139]. Перші відомі бібліографічні показники належать до 3 ст. до н.е. У Київській Русі бібліографічне звернення вперше стало відомим у 1073р., коли з'явився “Ізборник Святослава”, до якого включено “Список істинних і ложних книг”. Першою бібліографічною працею друкованих видань вважається “Bibliotheca universalis”(Цюріх, 1545-55) швейцарського вченого К.Генсера.

Книжкова палата України систематично видає всі види друкованих видань. Друком виходять бібліографічні журнали. Це періодичні видання, що висвітлюють питання історії, теорії і практики бібліографії, ведуть реєстрацію поточної друкованої продукції, рецензують, реферують або рекомендують літературу, подають видавничо-торговельну інформацію про неї. Книжкова палата видає “Літопис книг”, “Літопис журнальних статей”, “Літопис рецензій”, “Нові книги”.

Сьогодні бібліографічний опис видань укладаємо згідно з ДСТУ 8302 2015.

П'ятий етап - подолання граматичних і лексичних труднощів перекладу з іноземної мови на рідну. Для правильного розуміння основного змісту речення необхідно уміти виділити основне, суттєве і виокремити його у тексті від другорядного. Деякі незначні другорядні деталі при перекладі з іноземної мови на рідну можна навіть опустити. Спершу слід знайти головні члени речення – підмет і присудок, виявити їх граматичні зв'язки. Щоб знайти головні члени речення, необхідно навчитися ділити речення на основні і другорядні смислові групи та словосполучення. Дієслівні словосполучення складаються з смислового дієслова і допоміжних або модальних дієслів, які стоять перед ним. Для правильного перекладу англійського речення необхідно навчитися аналізувати дієслівні словосполучення за їхніми формальними показниками.

Лексика англійської, німецької, французької мов відрізняється від лексики української мови, тому й відрізняються особливості її ужитку. Для грамотного, адекватного перекладу слід зрозуміти і засвоїти основні особливості ужитку іншомовної лексики.

Відомо, що лексичні труднощі перекладу стосуються насамперед багатозначних слів, різниці у смисловому значенні лексики української й англійської мов, питань омонімії, синонімії, фразеології. Так, фразеологізми кожної мови – це ключ до особливостей національної психології. Спосіб життя, манера поведінки, мода – все це прийняті в контексті даної культури модуси, у яких суб'єкт коннотує свій соціальний та національний статус, смаки, своє ставлення до цінностей культури. Ідіоматичне словосполучення у цьому контексті не описує річ чи явище, а пропонує їх інтерпретацію, тому фразеологізм(ідіому) можна вважати феноменом культури.

Специфічні особливості словникового складу кожної окремо взятої мови виявляються на рівні кожної окремо взятої лексеми.

Міжнародні слова за набутих у кожній мові значенням поділяються на три категорії:

1. Слова, що позначають суспільно-політичні і наукові поняття, які органічно увійшли у словниковий склад запозиченої лексики.

2. Слова, що увійшли у словниковий склад даної мови для визначення понять, що мають більш спеціальний характер.

3. Нечисленна група слів, яких називають оманливими друзями перекладача.

Ми так називаємо ці слова тому, що за зовнішніми ознаками вони нагадують українські слова, однак прямий звуковий їх переклад може призвести до помилки, до спотвореного, неправильного розуміння змісту речення.

П'ятий етап - побудова плану наукової доповіді. У доповіді повинні бути чітко виокремлені вступ, виклад основного змісту і висновки, а також вказані основні джерела, на яких базувалося дослідження.

Шостий етап - написання тексту наукової статті. Стаття – науковий чи публіцистичний твір невеликого розміру, своєрідне дослідження важливої наукової

теми [5, с.380-381]. Для публікації статті у науковому виданні необхідно оформити її відповідно до усіх вимог ВАК України. Оформлення бібліографії здійснюємо у відповідності до згаданого вище ДСТУ 8302 2015.

Наукова діяльність вимагає від студента особливого складу мислення і глибоких знань фахових дисциплін та предмету дослідження. У нашому випадку обов'язковим є бездоганне володіння іноземною мовою, якою здійснюється власне наукове дослідження, що стосується роботи правоохоронних та правових органів.

Необхідними індивідуально-творчими якостями членів наукового гуртка, майбутніх науковців і дослідників, є:

1. *Креативність мислення*, тобто здатність продукувати нові ідеї, гіпотези, способи вираження проблемних задач.

2. *Інтуїція*. Пряме бачення суті речей, знаходження правильного вирішення проблеми без усвідомлення шляхів і способів досягнення.

3. *Творча уява*. Самостійне створення нових образів, які реалізуються в оригіналах і цінних результатах діяльності.

4. *Дивергентність мислення*. Альтернативність, здатність запропонувати декілька підходів до розв'язання задачі та міняти їх, бачити проблеми, об'єкти в різних ракурсах.

5. *Оригінальність мислення*, тобто своєрідність якостей розуміння, способу розумової діяльності, здатність створювати думки, що відрізняються від загально прийнятих поглядів.

6. *Асоціативність мислення*. Здатність використовувати асоціації, в тому числі аналогії, а також віддаленість асоціацій.

7. *Інтелектуальна активність*. Це інтегральний пізнавально-мотиваційний показник рівня розвитку творчої особистості, що базується на інтелектуальній ініціативі.

Набути ці необхідні творчі якості, на думку дослідника комплексного використання методів навчання П.В. Осколова, можна завдяки застосуванню методу критичного мислення. Критичне мислення – це складний процес отримання інформації, її осмислення, переробки, який закінчується прийняттям рішення.

Здатність мислити критично є навичкою, яку необхідно формувати і розвивати в процесі навчання [6, с. 171].

Висновки. Таким чином, перебуваючи у складі наукового гуртка, здобувач вищої освіти набуває досвіду майбутньої наукової роботи, перевіряє себе на придатність до глибоких наукових досліджень і відкриттів. Здатність критично мислити є необхідною передумовою організації і проведення роботи наукового гуртка загалом, а володіння іноземною мовою передбачає успішну підготовку кожного заняття наукового гуртка іноземними мовами. У свою чергу науково-педагогічні працівники зобов'язані сприяти у створенні позитивного психологічного клімату для наукового росту та розвитку здобувачів. Зуміти переконати їх у тому, що наукове дослідження є цінним лише тоді, коли має і теоретичну основу, і практичне застосування, тому вибір тематики повинен бути обґрунтованим. Обрана тема повинна викликати науковий інтерес, який передбачає активне і цілеспрямоване дослідження, адже у процесі наукового пошуку здобувач повинен переосмислити величезну кількість наукової інформації, сформулювати власну наукову думку і позицію стосовно досліджуваної теми, досконало вивчити предмет дослідження, довести свою правоту.

Список використаних джерел.

1. Крушельницька. О.В. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ, 2009. 206 с.
2. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах. Том II. Київ, 2001. 910 с.
3. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу: підручник. Вінниця, 2000. 448 с.
4. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах. Том I. Київ, 2001. 912 с.
5. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах. Том III. Київ, 2001. 928 с.

6. Осколов П.В. Комплексне використання методів навчання як засіб організації ефективного навчального пізнання// *Проблеми освіти. Науково-методичний збірник*. Київ, 2003. Вип.34. 298 с.

Оксана ФЕДИШИН

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (ФРАНЦУЗЬКОЇ) У ЗВО

Анотація. У статті розглядаються форми організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти з метою активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти у навчальному процесі. Здійснено спробу довести, що самостійна робота є найвищою формою навчальної діяльності за критерієм саморегуляції, а також найважливішою і невід'ємною частиною іншомовного навчання. Автор наводить приклад поза аудиторних завдань для самостійної роботи здобувачів вищої освіти, що сприяє формуванню навичок роботи з іншомовними фаховими джерелами інформації (читання, переклад), а також формуванню навичок усного мовлення (говоріння та аудіювання).

Ключові слова: *поняття «самостійна робота», організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти, ефективність застосування самостійної роботи, самостійна робота здобувачів вищої освіти з іноземної мови, роль самостійної роботи у навчальному процесі.*

Abstract. Aspects of students' independent work organization in the higher education Institutes in the subject "Foreign language" (French) The article dwells on the form of independent work of students in order to stimulate their cognitive activity in the learning process. It is attempted to prove that independent work is the highest form of